

Fehér Kálmán urnája fölött

Tisztelt gyászoló család, tisztelt együtt érző gyülekezet!

Fehér Kálmán halála valamennyiünkben döbbenetet váltott ki, s barátai, költészetének tisztelői, egykori közeli munkatársai – a Forum Könyvkiadó Intézet, a Forum Nyomda és a Magyar Szó-ház dolgozói – nevében, s nem utolsósorban a Vajdasági Írók Egyesülete elnökeként, írotársai részvétét is tolmácsolva búcsúzom tőle itt, a csókai temetőben, a hamvait tartalmazó urnája fölött.

Jellemezzem? Nem könnyű feladat, hacsak nem elkoptatott közhelyekből szeretnénk építkezni. Azt pedig végképp nem, mert ha valaki, hát Fehér Kálmán, a költő volt a közhelyek megrögzött ellensége a Ratio, azaz az Értelem ellenében. De milyen is volt ő valójában? A céltudatosság és a pontosság, valamint a szabad szellemi gondolkodás intézményének a megtestesítője. Mert igen, intézmény volt, pontosabban azzá lett az évek, évtizedek folyamán, ma úgy fogalmazhatnánk: igazodási ponttá vált minden munkatársa számára, ahogy nagy, kíváncsi, de mégis meleg tekintetével beleásta magát a megoldandó vállalati vagy éppen társadalmi problémába, s átréselve önmagán: leginkább bölcs megoldást kínált. Olyankor úgy éreztük, szinte konok magatartással tart magánál valami virtuális mérőlécezt, amellyel mértani pontossággal tudott mérni. Ilyenkor, mert biztonságérzetet adott, jó volt együtt lenni vele, együtt dolgozni. Látni, amint valami elementáris belső erővel old meg kérdéseket, miközben pipáját füstölögtető szája szegletében ott bujkált egy-egy játékos vagy éppen ironikus mosoly. Ezt a megnyugtató látványt és az ugyanakkor ama biztos igazodási pontot is kijelölő tényt személyesen is nemegyszer megtapasztaltam helyettese, majd utódaként több felelősségteljes poszton. S később is hányszor, de hányszor emlegettük: adott esetben Kálmán hogyan cselekedne, ő viszont – immáron távolról, nyugdíjasként is – követte tetteinket, s ha kérjük, tanácsolt is bennünket.

Most itt, urnája fölött, az élet és halál gondolkörével küszködve, eszünkbe jut, hogyan idézte Gál Lászlót, mondván: minden temetéskor titokban önmagunkat is temetjük, vagy pedig Pap József költőtársat, aki szerint az igazán fontos íróknak, irodalomtudósoknak a haláluk után növekszik műveik és személyük aurája. Ezt emlegette 2004-ben tanítómesetere, Bori Imre temetésekor, de ezt hangoztatta még a múlt évben is, amikor Symposion-beli nemzedéktársait, Bányai Jánost meg Gerold Lászlót temette, temették. Ez az állítás nyilván rá vonatkoztatva is igaz lesz, mert, mint ahogy halálhíre vételekor már nyilatkoztam: tiszteletre méltó életművet hagyott maga mögött, amelyet még sokáig tanulmányoznunk kell.

Költészetében, az *Akvárium* című kötetében még Európa dicséretét olvashatjuk ki, majd a *Petőfi-értelmezések* után a pesszimista főlhangok kerekednek fölül, és a szökés gondolkörét igyekezett kifejtetni, s mint mondta: „a szökés lázadás... a mindennapi, az állandósult életforma gúzsba kötöttsége ellen”. Innen jutott el a panaszaig, amivel műfajt teremtett, s amivel örökre beírta magát talán nemcsak a vajdasági magyar, hanem az egyetemes magyar költészetbe is.

Közben megírta regionális irodalmunk első folk cantátáját is *Látomásnak ajtót nyitni* címmel, amelynek zenés változata színpadi siker is volt, majd ismét inkább magába zárkózva haladt a *Fürjvodászat* című kötet verseitől a *Szemkút* című, 1999-ben megjelent kötetig. E kötetnek szerkesztője lévén konstatálhattam, hogy az egykori tárgyilagosan, látomásosságában történelmi események versebe foglalása után az öndefiníálás érdekelte inkább, s ezért rá is kérdezett:

*„Kié ez a lábnyom
a por alatt, a hó alatt?
Egymásba süppedten
pergő táncot, avagy harcot takar?”*

Fehér Kálmán, poraid e januári hó alá kerülnek immáron, de élni fog bennünk, túlélők emlékezetében a kulturális életünkben megkerülhetetlen szerkesztői, igazgatói, közéleti, jogi, lektori, nagyköveti tevékenységed, s mindenekfölött – költészeted! Ami összegyűjtve a *Száz panasz és más versek* kötetedben marad meg leginkább, azokkal az előzéki dokumentumfotókkal együtt, amelyen ott a már említett barátaidon, munkatársaidon, tanáraidon túl, Mladen Leskovac, Herceg János, Szeli István, Tolnai Ottó, Domonkos István, Gion Nándor és mi, szerkesztőséged tagjai – Ács Károly, Tomán László, a terjesztő Bada István, Kapitány László és Illés Lajos műszakiak –, valamint jómagam is, akivel immáron több mint

fél évszázados barátság fűzött össze, kezdve attól, hogy 1966-ban érettségi gimnazistaként megtettél az újvidéki Ifjúsági Tribün magyar műsorainak szerkesztőjévé, egészen addig, hogy magad mellett tudtál szinte nyugdíjaztatásodig.

Kálmán! Mivel is búcsúzzak a legvégén tőled? Nemrégiben olvastam egy vallásfilozófiailag, de költőien is pontosan megfogalmazott vigasztaló gondolatot gyermekeid, családod és mindannyiunk számára – tudván azt is, hogy annak idején a Vatikán nagykövetjelöltje is voltál –, miszerint:

*„A kereszténységben kapott
isteni fény öleljen magához
és őrizzen meg Téged
mindörökké.”*

Elhangzott Csókán, 2017. január 28-án